

Ublížení na zdraví v dopravě

Za porušení důležité povinnosti ve smyslu § 224 odst. 2 tr. zák. není možno mechanicky považovat porušení jakéhokoliv (dopravního) předpisu, nýbrž jen porušení takové povinnosti, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. Význam porušení kterékoliv řídicí povinnosti je přímo závislý na konkrétní dopravní situaci. Soudní praxí je za porušení důležité povinnosti uložené zákonem považována např. bezohledná jízda řidiče vůči chodcům nacházejícím se na vyznačeném přechodu nebo hrubě nepřiměřenou rychlostí kolem nástupního ostrůvku, na němž bylo více lidí, jízda řidiče za snížené viditelnosti se silně znečištěnými reflektory a předním sklem, takže má jen omezený výhled na vozovku, řízení motorového vozidla pod vlivem požitého alkoholického nápoje, nedání přednosti v jízdě, předjíždění v místech, kde je to zakázáno, apod.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 163/2008, ze dne 13.2.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o dovolání obviněného P. S, proti usnesení Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, ze dne 21. 8. 2007, sp. zn. 6 To 266/2007, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Uherském Hradišti pod sp. zn. 13 T 455/2006, tak, že z podnětu dovolání obviněného P. S. se podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušuje usnesení Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, ze dne 21. 8. 2007, sp. zn. 6 To 266/2007, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 26. 3. 2007, sp. zn. 13 T 455/2006. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se přikazuje Okresnímu soudu v Uherském Hradišti, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 26. 3. 2007, sp. zn. 13 T 455/2006, byl obviněný P. S. uznán vinným, že:

„dne 25. 3. 2006 na silnici mezi obcemi B. - S., kolem 00:18 hod. jako řidič osobního auta BMW 320i, za jízdy na přímém a přehledném úseku vozovky za snížené viditelnosti a při zapnutých světlech vozidla nesledoval situaci v silničním provozu a pravou přední částí vozidla zezadu narazil do stejným směrem při pravém okraji vozovky jdoucího podnapilého chodce J. O., který po pravé straně vedl jízdní kolo zn. Target Attack a který při střetu utrpěl polytrauma, tedy postižení většího počtu orgánů a orgánových soustav, v daném případě těžké poranění lebky a mozku, plic, srdce, srdečnice se zakrvácením do hrudníku, trhliny sleziny, zlomeninu krční páteře s poškozením míchy, mnohočetné zlomeniny žeber, roztržení pánve a zlomeniny dlouhých kostí, a tomuto zranění na místě podlehl“.

Takto zjištěné jednání obviněného soud právně kvalifikoval jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. a uložil mu podle § 224 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání patnácti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Zároveň obviněnému podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák. uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu dvou let.

Proti citovanému rozhodnutí podal obviněný odvolání, o němž Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, usnesením ze dne 21. 8. 2007, sp. zn. 6 To 266/2007, rozhodl tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný s tímto rozhodnutím nesouhlasil a prostřednictvím svého obhájce podal proti němu dovolání, které opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Dovolatel ve svém obsáhlém podání nejprve podrobně rozebral jednotlivá stadia řízení a některé důkazy v nich provedené, zejména znalecké posudky. Tuto pasáž uzavřel s tím, že skutkové závěry obou soudů jsou nesprávné a minimálně předčasné.

Obviněný dále vyjádřil přesvědčení, že soudy v jeho trestní věci porušily ústavně zaručené právo na řádný zákonný proces – zákonný průběh trestního řízení podle čl. 90 věty první Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), čl. 9 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Mezinárodní pakt“), čl. 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění jejích protokolů a dodatkových protokolů (dále jen „Úmluva“), ústavně zaručené právo na řádný a spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 14 odst. 1 Mezinárodního paktu, a také ustanovení čl. 39 a 40 odst. 6 Listiny a čl. 15 odst. 2 Mezinárodního paktu, neboť jeho jednání posoudily jako trestný čin, ačkoliv se o trestný čin nemůže jednat pro nenaplnění normativních znaků skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti s následkem smrti podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.; konečně namítal, že soudy porušily čl. 2 odst. 2 Listiny, neboť státní moc nebyla uplatněna v mezích a způsobem zákonem stanoveným, a čl. 1 Ústavy, který hovoří mimo jiné o tom, že Česká republika je demokratickým právním státem založeným na účtě k právům a svobodám člověka a občana.

Dovolatel rovněž poukazoval na to, že trestní stíhání proti němu bylo zahájeno pro skutek spočívající v tom, že „jel rychle“, odsouzen byl ovšem za skutek spočívající v tom, že „nesledoval situaci v silničním provozu“; o tom se však dozvěděl až z rozsudku soudu prvního stupně. Domníval se proto, že tímto postupem soudu došlo k zásahu do jeho práva na spravedlivý proces, protože svým překvapivým rozhodnutím mu soud odňal možnost účinně právně a skutkově argumentovat. Z toho současně dovozoval, že v jeho trestní věci nebyla zachována totožnost skutku, pokud jde o skutek popsáný nejprve v usnesení o zahájení trestního stíhání, posléze v obžalobě a nakonec v odsuzujícím rozsudku.

Obviněný také vyslovil přesvědčení, že svým jednáním nenaplnil zákonné znaky trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti s následkem smrti podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., neboť si nepočínal nedbale a ani neporušil žádnou důležitou povinnost. Ohledně tvrzení, že nesledoval situaci v silničním provozu, prý ani nebylo vedeno dokazování, navíc ze znaleckých posudků vyplynulo, že poškozený se nacházel ve stavu těžké opilosti vyznačujícím se poruchami rovnováhy a neschopností samostatné chůze. Právě proto je přesvědčen, že poškozený neočekávaně vstoupil do jízdni dráhy jím řízeného motorového vozidla, takže střetu už nemohl nijak zabránit. V této souvislosti odkázal na judikáty „č. R 2858/1927“, podle kterého řidič není odpovědný za nehodu, jež byla vyvolána nevypočitatelným a neodvratitelným jednáním poškozeného, „č. R 4778/1933“, podle kterého pro řidiče automobilu konkrétní možnost nebezpečí je dána teprve náznakem neopatrnosti chodcovy, „B 3/1971-23 (Bulletin Nejvyššího soudu ČSR“, podle kterého nelze požadovat na řidičích, aby předvíдали vždy od druhého účastníka dopravy možné porušení pravidel silničního provozu, „R 28/1981“, podle něhož od řidiče motorového vozidla jedoucího povolenou rychlostí, která je přiměřená také vzhledem k povětrnostním podmínkám, stavu vozovky apod., není možno očekávat, aby předvídal, že dospělí chodci, nacházející se v blízkosti vozovky, mohou neočekávaně vstoupit do vozovky, a aby proto omezil rychlost svého vozidla tak, aby mohl včas zastavit i při vyskytnuté se nepředvídané situaci způsobené tím, že chodec hrubě poruší pravidla silniční dopravy, a „NS

12/2002 - T 291“, podle kterého prodloužení vzdálenosti potřebné k zastavení motorového vozidla o zvláštní reakční dobu pro rozlišení neosvětleného chodce, který náhlým vstupem do vozovky za snížené viditelnosti vytvořil těžko zjištělnou a rozeznatelnou překážku, nelze požadovat po řidiči, který věnoval řízení dostatečnou pozornost a jel rychlostí přiměřenou vzdálenosti, na kterou měl s ohledem na dosvit světlometů rozhled, pokud šlo o jinak přehledný úsek vozovky, kde nic nenavědčovalo tomu, že by hrozilo zvýšené nebezpečí vstupu chodců do vozovky, za těchto okolností nelze dospět k jinému závěru, než že k zavinění dopravní nehody došlo porušením povinností chodce jako účastníka silničního provozu.

V té souvislosti dovolatel uvedl, že to byl právě poškozený, kdo porušil několik ustanovení zákona č. [361/2000](#) Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. [361/2000](#) Sb.“), konkrétně § 3 odst. 1 věta první, § 4 písm. a) a § 53 odst. 3 věta první. Nesouhlasil s tím, že soudy k protiprávnímu jednání chodce vůbec nepřihlíděly, ačkoliv tato úvaha byla na místě minimálně k posouzení stupně společenské nebezpečnosti (zde připomenul judikát „R 25/1987“, podle kterého skutečnost, že poškozený značnou měrou spoluzavinil dopravní nehodu, může vést k závěru, že není splněna materiální podmínka pro použití vyšší trestní sazby, přestože obviněný formálně porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona, a také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2002, sp. zn. 3 Tdo 399/2002).

Vzhledem k uvedenému obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně, a podle § 265l odst. tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Uherském Hradišti, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, a to „jiným samosoudcem s ohledem na porušení ústavních práv obviněného včetně zkrácení práva na obhajobu obviněného“.

K podanému dovolání se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) a uvedl, že dovolání je sice podáno s odkazem na důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve skutečnosti však převážná část uplatněných námitek směřuje proti hodnocení provedených důkazů, čímž dovolání fakticky napadá soudem učiněná skutková zjištění a vady procesního charakteru, které však důvodem dovolání být nemohou.

Podle názoru státního zástupce uplatněnému dovolacímu důvodu odpovídá toliko obecně formulovaná námitka, že jednání dovolatele nenaplnilo skutkovou podstatu žádného trestného činu, a že toto jednání postrádá znak nedbalosti ve smyslu § 5 tr. zák. a neporušuje ani žádnou důležitou povinnost ve smyslu odst. 2 § 224 tr. zák. Dovolatel totiž vycházel z verze, že mu poškozený neočekávaně vstoupil do jízdny dráhy, takže již nemohl nehodě zabránit. Tato verze však odporuje skutkovým zjištěním soudu, podle nichž k nárazu do poškozeného došlo zezadu ve vzpřímené poloze, což odpovídá postavení těla při tlačení kola.

Navíc státní zástupce upozornil na skutečnost, že pro vedení jízdny kola platí speciální ustanovení § 53 odst. 7 věta za středníkem zák. č. [361/2000](#) Sb., podle něhož osoba vedoucí kolo musí užít pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky. Pokud se tedy poškozený pohyboval při pravém okraji vozovky, žádné ustanovení citovaného zákona tím neporušil, zejména nevytvořil obviněnému žádnou náhlu a neočekávanou překážku.

V závěru svého vyjádření státní zástupce uvedl, že dovolání považuje za neopodstatněné a navrhl, aby bylo odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. v neveřejném zasedání konaném podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Pro případ, že by Nejvyšší soud hodlal učinit rozhodnutí jiné, vyjádřil i pro tento případ ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné, neboť napadá rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku, jímž byl uznán vinným a byl mu uložen trest [§ 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.), a že splňuje i obligatorní náležitosti dovolání uvedené v ustanovení § 265f tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněným uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. Současně je třeba dodat, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen ve výroku napadeného rozhodnutí.

Dovolatel uplatnil důvod dovolání obsažený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.; ten je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin, nebo se o trestný čin vůbec nejednalo. Důvody dovolání jako specifického opravného prostředku jsou koncipovány tak, že v dovolání není možno namítat neúplnost dokazování, způsob hodnocení důkazů a nesprávnost skutkových zjištění. Nejvyšší soud jakožto soud dovolací nemůže přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů ve věci. V dovolacím řízení je naopak povinen vycházet z jejich konečného skutkového zjištění a teprve v návaznosti na to zvažovat právní posouzení skutku.

Na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tedy nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Nejvyšší soud není další odvolací instancí, nemůže přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů obou stupňů. V dovolacím řízení je naopak povinen vycházet z jejich skutkových zjištění a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav posuzovat hmotně právní posouzení skutku. V takovém případě by se totiž dostával do pozice soudu druhého stupně a suploval jeho činnost (k tomu srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, III. ÚS 282/03, II. ÚS 651/02). Dovolací soud je naopak povinen vycházet ze skutkových zjištění soudů prvního (a event. druhého) stupně a teprve v návaznosti na jimi zjištěný skutkový stav může posuzovat hmotně právní posouzení skutku. V této souvislosti je také třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

Obviněný ve svém podání uplatnil celou řadu námitek skutkových, které jsou v rozporu se zákonnými podmínkami pro relevantně uplatněné dovolání. Jednalo se zejména o obsáhle formulované námitky v první části dovolání, v nichž rozebíral některé provedené důkazy a vyzdvihoval zejména závěry znaleckých posudků z oboru zdravotnictví - odvětví soudního lékařství, z oboru zdravotnictví -

odvětví toxikologie a z oboru dopravy městské a silniční, příp. výhrady, v rámci nichž soudům nižších stupňů vytýkal vadné hodnocení provedených důkazů a učiněná skutková zjištění. Tyto a jim podobné argumenty, jimiž se snažil především docílit odchylných skutkových zjištění, však nelze považovat za námitky hmotně právního charakteru, které by byly podřaditelné pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Tak je tomu i s námitkou, že rozhodnutím soudu prvního stupně nebyla zachována totožnost skutku. Nejvyšší soud, jakkoliv si je vědom výhrad vyslovených k této problematice např. v odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, odkazuje v tomto směru na ustálenou judikaturu k výkladu a aplikaci uvedeného důvodu, jak je vyjádřena v celé řadě rozhodnutí Nejvyššího soudu a také v usnesení jeho velkého senátu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 15 Tdo 574/2006. Jen pro úplnost poznamenává, že uvedená námitka obviněného je naprosto lichá. Podstatu skutku totiž tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený. Totožnost skutku, který je určitým způsobem právně kvalifikován ve smyslu trestního zákona, je zachována i v případě, že je prokázáno jednání pachatele poněkud rozdílné od jednání popsáno ve sdělení obvinění, je-li zachována totožnost následku. K zachování totožnosti následku se nevyžaduje naprostá shoda, tato musí být dána v podstatných okolnostech charakterizujících skutek (srov. zejména rozhodnutí č. 1/1996 Sb. rozh. trest., ale i rozhodnutí č. 6/1962, č. 19/1964, č. 9/1972, č. 64/1973 a č. [52/1979](#) Sb. rozh. trest.). V daném případě to znamená, že pokud v popisu skutku v odsuzujícím rozsudku došlo ke změně pouze v údajích o příčině dopravní nehody, nebyla tím narušena totožnost skutku, pro který bylo sděleno obvinění a podaná obžaloba.

Pokud by obviněný ve svém podání uplatnil pouze shora uvedené výhrady, musel by Nejvyšší soud jeho dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. jako podané z jiného důvodu, než je uveden v ustanovení § 265b tr. ř.

Obviněný však rovněž namítl, že svým jednáním nemohl naplnit všechny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., resp. žádného trestného činu, neboť toto jednání postrádá znak nedbalosti ve smyslu § 5 tr. zák., a že není dán ani formální znak porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona v rámci tzv. kvalifikované skutkové podstaty především v důsledku nedostatečného posouzení zavinění poškozeného ve vztahu k materiální stránce uvedeného (příp. jiného) trestného činu.

Nejvyšší soud musel konstatovat, že těmito výhradami obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. relevantně, neboť uvedené námitky by jej mohly založit. Na podkladě této části dovolání proto podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i řízení jemu předcházející a dospěl k závěru, že podané dovolání je důvodné.

Nejprve je zapotřebí v obecné rovině uvést, že trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, spáchá-li uvedený čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

Jde o trestný čin poruchový (předpokládá se u něho způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti), který lze spáchat jak konáním, tak opomenutím ve smyslu § 89 odst. 2 tr. zák. Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje nedbalost [§ 5 písm. a), b) tr. zák.]; zavinění z nedbalosti přitom není vyloučeno spoluzaviněním jiných osob, včetně poškozeného. Mezi zaviněným jednáním pachatele a způsobeným následkem musí být příčinný vztah.

V dané věci není pochyb o tom, obviněný svým jednáním naplnil první podmínku, tj. následek představovaný způsobením smrti jinému, neboť ze skutkových zjištění nalézacího soudu plyne, že poškozený zraněním utrpeným při dopravní nehodě (a podrobně popsáným ve výroku rozsudku) na

místě podlehl. Ostatně tento zákonný znak nebyl dovoláním obviněného ani zpochybněn.

Přes výhrady uplatněné obviněným k subjektivní stránce jeho jednání nelze mít pochybnosti ani o jeho nedbalostním zavinění, které již soud prvního stupně shledal ve formě vědomé nedbalosti podle § 5 písm. a) tr. zák. a odůvodnil tím, že obviněný „... věděl vzhledem ke svým zkušenostem, že popsáním jednáním může daný následek způsobit, avšak spoléhal bez přiměřených důvodů na to, že k tomu nedojde“ (srov. stranu 5 odůvodnění jeho rozhodnutí). Na stejném místě se tento soud zabýval i otázkou příčinné souvislosti mezi jednáním obviněného a způsobeným následkem a dovodil, že obviněný shora popsáný následek zavinil v přímé příčinné souvislosti s porušením ustanovení § 5 odst. 1 písm. b) zák. č. [361/2000](#) Sb., podle něhož je řidič povinen (kromě jiných povinností) sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích.

Z tzv. právní věty výroku o vině vyplývá, že soud prvního stupně považoval za naplněnou tu z okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, která spočívá v tom, že obviněný „čin spáchal proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona“. Tento závěr odůvodnil (srov. stranu 5 jeho rozhodnutí) tím, že „... shledal všechny podmínky pro použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák., a to s ohledem na význam povinnosti, k jejímuž porušení ze strany obviněného došlo“. Učinil tak přesto, že současně dovodil, že „... poškozený se účastnil provozu na pozemních komunikacích pod vlivem alkoholických nápojů a tím porušil ustanovení § 4 písm. a) citovaného zákona“, neboť dospěl k závěru, že „... mezi porušením této povinnosti poškozeným a způsobeným následkem není příčinná souvislost ...“, když z provedených důkazů je evidentní, že „... poškozený šel při pravém okraji vozovky, byť nesprávným směrem, a vedl po své pravé straně jízdni kolo ...“.

S těmito závěry nalézacího soudu se v zásadě ztotožnil i soud odvolací, který mimo jiné uvedl (srov. stranu 3 odůvodnění jeho usnesení), že „... podnapilost poškozeného nemohla být v přímé příčinné souvislosti se způsobeným následkem ...“, a že soud prvního stupně „... náležitě zdůvodnil právní kvalifikaci skutku, kterým byl obviněný uznán vinným ...“.

Jakkoliv Nejvyšší soud v rámci dovolacího řízení nezpochybňuje skutkové závěry učiněné soudem prvního stupně, s nimiž se ztotožnil i soud odvolací, nemohl se bezezbytku identifikovat s popsánými právními úvahami o příčinné souvislosti mezi zaviněním obviněného (event. spoluzaviněním poškozeného) na způsobeném následku, o míře zavinění obviněného na něm, o porušení důležité povinnosti uložené obviněnému podle zákona, resp. o společenské nebezpečnosti spáchaného činu.

Obecně platí, že příčinný vztah, který spojuje jednání s následkem, je nezbytným obligatorním znakem tzv. objektivní stránky trestného činu. Samotná příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním pachatele a způsobeným relevantním trestněprávním následkem (účinkem) ovšem zakládá trestní odpovědnost pachatele jen za předpokladu, je-li vývoj příčinné souvislosti alespoň v hrubých rysech zahrnut jeho zaviněním (srov. např. rozhodnutí č. 20/1981 a č. [21/1981](#) Sb. rozh. trest.). Zejména u trestných činů ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák. spáchaných v souvislosti s dopravní nehodou bývá každý následek zpravidla výsledkem více příčin, přičemž příčinou následku je každé jednání, bez kterého by následek nenastal. Určitá skutečnost (okolnost) neztrácí svůj charakter příčiny jen proto, že mimo ni byl následek způsoben ještě dalšími příčinami (okolnostmi, podmínkami). To znamená, že příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí ještě další skutečnost, jež spolupůsobí ke vzniku následku, ovšem za předpokladu, že jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (srov. rozhodnutí č. [37/1975](#) Sb. rozh. trest.). Jednání pachatele má proto povahu příčiny i tehdy, když kromě něj vedlo k následku i jednání další osoby. Poněvadž každé jednání, bez něhož by následek nebyl nastal, současně nemusí být stejně důležitou příčinou následku (zásada gradace příčinné souvislosti), je důležité, aby konkrétní činnost (jednání) pachatele byla pro způsobení následku příčinou dostatečně významnou.

S uvedenou problematikou úzce souvisí i zásada tzv. omezené důvěry v dopravě (vyjádřená pro oblast silniční dopravy např. v rozhodnutí č. [43/1982](#) Sb. rozh. trest.), podle níž řidič motorového vozidla může spoléhat na dodržení dopravních předpisů ostatními účastníky provozu na pozemních komunikacích, nevyplývá-li z konkrétní situace opak. I v takovém případě však platí, že řidič je zároveň povinen zachovávat patřičnou pozornost (srov. č. I/1966 Sb. rozh. trest.), přičemž je třeba též zkoumat jeho zavinění ve formě nesprávné reakce na vzniklou situaci (tzv. sekundární nedbalost).

Při aplikaci těchto obecných východisek na posuzovaný případ lze soudům obou stupňů přisvědčit v závěru, že hlavní příčinou předmetné dopravní nehody bylo jednání obviněného, který si v kritickou dobu nepočínal v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 písm. b) zák. č. [361/2000](#) Sb., nevěnoval se plně řízení vozidla a nesledoval situaci v provozu na pozemních komunikacích. Jestliže by tak činil, měl podle zjištění nalézacího soudu (srov. strany 3 a 4 odůvodnění jeho rozsudku a závěry znaleckého posudku z oboru dopravy městské a silniční) možnost střetu s poškozeným zabránit. Pokud totiž jel při zapnutých tzv. potkávacích světlometech rychlostí 70 km/hod., což byla rychlost přiměřená dané situaci, pak měl možnost, reagoval-li by v okamžiku prvního spatření chodce, objet jej (vyhnout se mu) vlevo. To ale obviněný neučinil, pokračoval v přímém směru jízdy a vozidlo zastavil až po ujetí minimálně 138 metrů po střetu s chodcem a ve zřejmé reakci na něj. Při takovém zjištění nelze soudům vytýkat, že před nimi neobstála námitka obviněného, že poškozený náhle a nečekaně vstoupil do jízdní dráhy jeho vozidla (k nárazu přední části vozidla do poškozeného došlo zezadu, nikoliv ze strany).

Nejvyšší soud při posuzování opodstatněnosti podaného dovolání však nemohl přisvědčit úvahám především nalézacího soudu (odvolací soud se s nimi v podstatě jen ztotožnil), že další možnou příčinou dopravní nehody nebylo chování druhého účastníka silničního provozu - poškozeného. Soud sice na jedné straně dovedl, že „... poškozený se účastnil provozu na pozemních komunikacích pod vlivem alkoholických nápojů a tím porušil ustanovení § 4 písm. a) citovaného zákona“, na druhé straně však usoudil, že „... mezi porušením této povinnosti poškozeným a způsobeným následkem není příčinná souvislost ...“, když je evidentní, že „... poškozený šel při pravém okraji vozovky, byť nesprávným směrem, a vedl po své pravé straně jízdní kolo ...“. Takový závěr není přesvědčivý, nehledě na to, že vychází i z nepřesné úvahy o legálnosti směru pohybu poškozeného.

Státní zástupce ve vyjádření k podanému dovolání na tuto nepřesnost sice správně upozornil, když odkázal na speciální ustanovení § 53 odst. 7 zák. č. [361/2000](#) Sb., podle něhož „osoba vedoucí jízdní kolo nebo moped smí užit chodníku, jen neohrozí-li ostatní chodce; jinak musí užit pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky“, současně však nesprávně dovedl, že pokud se poškozený pohyboval při pravém okraji vozovky, žádné ustanovení citovaného zákona tím neporušil.

Poškozený se rozhodně v souladu s ustanovením § 53 odst. 7 zák. č. [361/2000](#) Sb. nechoval. Třebaže vedl jízdní kolo po svém pravém boku a po správné (pravé) straně ve směru své chůze, pohyboval se podle zjištění soudů „při pravém okraji vozovky“ (v odůvodnění odsuzujícího rozsudku upřesněno na vzdálenost „0,8 - 1,3 m od pravé vodící čáry“). Ke svému pohybu tedy neužil pravou krajnici, jak především mohl a měl učinit. Měl-li totiž pro svou chůzi k dispozici pravou krajnici, pak neměl na výběr, zda užije ji nebo pravý okraj vozovky, ale bylo jeho povinností přednostně užít právě ji. To lze dovést jak z obecného ustanovení § 4 písm. a) citovaného zákona, podle něhož „při účasti na provozu na pozemních komunikacích je každý povinen (mimo jiné) chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní ...“, tak z období speciálního ustanovení § 53 odst. 3 tohoto zákona, podle něhož platí, že „... kde není krajnice (poškozenému v daném případě k dispozici byla) nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší levému (v daném případě pravému) okraji vozovky“.

Z obsahu spisu (srov. například protokol o nehodě v silničním provozu) je přitom zřejmé, že tato pravá krajnice je široká 1,6 metru, tedy dostatečně široká i pro vedení jízdního kola. Tím spíše se

ovšem měl již soud prvního stupně zabývat otázkou, proč poškozený této poměrně široké krajnice ke svému pohybu nevyužil, a dát ji do souvislosti se zjištěním, že v krvi poškozeného bylo chemickým vyšetřením spolu s plynovou chromatografií nalezeno 2,24 promile alkoholu, což je taková hladina, která je „hodnocena jako těžká opilost, charakterizovaná blábolivou řečí, psychickými poruchami a častou neschopností samostatné chůze“ (srov. stranu 3 odůvodnění jeho rozsudku). Pokud by soud i k těmto faktům přihlížel, nemohl by učinit závěr o absenci příčinné souvislosti (též) mezi počínáním poškozeného a způsobeným fatálním následkem. Jinými slovy řečeno, měl zvažovat míru spoluzavinění na tomto následku i ze strany poškozeného.

V návaznosti na posouzení této otázky měl již soud prvního stupně věnovat větší pozornost právní kvalifikaci jednání obviněného z hlediska naplnění materiálního znaku zvažovaného trestného činu.

Podle § 3 odst. 1, 2 tr. zák. platí, že trestným činem je takový pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, přičemž konkrétní zjištěný stupeň nebezpečnosti pro společnost, tedy materiální znak trestného činu, musí být u dospělého pachatele větší než nepatrný. Podle § 3 odst. 4 tr. zák. je stupeň nebezpečnosti činu pro společnost určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou. Konkrétní stupeň společenské nebezpečnosti nelze exaktně vyjádřit. Tuto okolnost je třeba posuzovat přísně individuálně s přihlédnutím k dalším okolnostem případu. Při úvahách, zda obviněný naplnil materiální znak trestného činu, tedy zda v jeho případě čin dosahoval vyššího stupně nebezpečnosti pro společnost, než je stupeň nepatrný, je nutno vycházet ze skutečnosti, že již stanovením formálních znaků určité skutkové podstaty zákon předpokládá, že při jejich naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost vyšší než nepatrný, popř. malý (srov. rozhodnutí č. 43/1996 Sb. rozh. trest.).

Podle § 88 odst. 1 tr. zák. se k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby na rozdíl od obecných přitěžujících okolností vyjadřují tzv. kvalifikovanými skutkovými podstatami vyšší typový stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Tyto okolnosti jsou formálními znaky skutkové podstaty, které tím, že přistupují k základní skutkové podstatě, zvyšují typový stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. vyjadřuje požadavek zákona, aby byly okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby materiálně posuzovány, tj. aby se k takové okolnosti přihlédlo jen tehdy, když podstatně zvyšuje stupeň společenské nebezpečnosti. K vyšší trestnosti proto nestačí pouhé naplnění formálních znaků okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, poněvadž zároveň musí být vždy splněn materiální předpoklad, tj. podstatně zvýšený stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (srov. rozhodnutí č. [34/1982](#) Sb. rozh. trest.). Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby naplněná v posuzovaném případě konkrétní skutečností však může mít v různých případech různou závažnost a rozdílný vliv na konkrétní stupeň nebezpečnosti posuzovaného trestného činu oproti jiným trestným činům. Stupeň nebezpečnosti konkrétního trestného činu není totiž nikdy určován materiálním významem jen jedné, byť i závažné okolnosti, nýbrž je určován komplexem všech okolností případu, včetně těch, které leží mimo skutkovou podstatu trestného činu. Z těchto důvodů soud musí při zkoumání, zda v konkrétním případě je reálně splněna materiální podmínka uvedená v § 88 odst. 1 tr. zák., vycházet z komplexního hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost, tedy z hledisek uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. (srov. rozhodnutí č. [4/1965](#) Sb. rozh. trest.). Proto např. skutečnost, že na způsobení následků trestné činnosti se podílejí i jiné osoby, sama o sobě nemůže podstatně snížit stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, pokud zaviněné jednání obviněných bylo podstatnou a hlavní příčinou vzniku mimořádně těžkých následků trestného činu (srov. rozhodnutí č. [13/1980](#) Sb. rozh. trest.). Výrazné spoluzavinění poškozeného na vzniku dopravní nehody však může

při náležitém zhodnocení okolností činu ze všech dalších hledisek uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. snižovat stupeň nebezpečnosti činu obviněného natolik, že nebude splněna materiální podmínka § 88 odst. 1 tr. zák. pro přihlídnutí k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 224 odst. 2 tr. zák. záležející v tom, že obviněný porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona (viz Šámal P., Pury F., Rizman S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 641 a násl.).

Za porušení důležité povinnosti ve smyslu § 224 odst. 2 tr. zák. není možno mechanicky považovat porušení jakéhokoliv (dopravního) předpisu, nýbrž jen porušení takové povinnosti, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví (srov. č. I/1966 Sb. rozh. trest.). Význam porušení kterékoliv řídicí povinnosti je přímo závislý na konkrétní dopravní situaci. Soudní praxí je za porušení důležité povinnosti uložené zákonem považována např. bezohledná jízda řidiče vůči chodcům nacházejícím se na vyznačeném přechodu nebo hrubě nepřiměřenou rychlostí kolem nástupního ostrůvku, na němž bylo více lidí (srov. č. 13/1978 a č. 34/1979 Sb. rozh. trest.), jízda řidiče za snížené viditelnosti se silně znečištěnými reflektory a předním sklem, takže má jen omezený výhled na vozovku (srov. č. 35/1975 Sb. rozh. trest.), řízení motorového vozidla pod vlivem požitého alkoholického nápoje, nedání přednosti v jízdě, předjíždění v místech, kde je to zakázáno (srov. č. 38/1979 Sb. rozh. trest.) apod.

S ohledem na shora uvedenou argumentaci je zřejmé, že soudy obou stupňů při posuzování okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby nevzaly dostatečně a především komplexně v úvahu všechna rozhodná hlediska. Jakkoliv Nejvyšší soud nezpochybňuje, že hlavní příčinou posuzované dopravní nehody bylo jednání obviněného (srov. úvahy výše), je současně přesvědčen, že míra spoluzavinění poškozeného na vzniku jejího následku nebyla při úvahách o právní kvalifikaci jinak správně zjištěného skutku dostatečně zohledněna. Přitom jde o závažnou okolnost, která má zásadní význam pro právní závěry soudu o možnosti použití okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák.

Nejvyšší soud z důvodů shora rozvedených dospěl k závěru, že usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 21. 8. 2007, sp. zn. 6 To 266/2007, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 26. 3. 2007, sp. zn. 13 T 455/2006, spočívají na nesprávném právním posouzení skutku, jak mu oprávněně vytýkal mimořádný opravný prostředek dovolatele. Proto z jeho podnětu obě tato rozhodnutí zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Uherském Hradišti, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Zjištěná pochybení mají totiž základ již v postupu jmenovaného soudu, takže bude především na něm, aby je v průběhu dalšího řízení napravil.

Po zrušení uvedených rozhodnutí se trestní věc obviněného P. S. vrací do stadia řízení před vyhlášením rozsudku soudem prvního stupně. V současné době se nejeví nezbytně nutným dokazování až dosud provedené dále doplňovat. Povinností nalézacího soudu však bude, aby ze všech hledisek, na něž v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud upozornil, znovu posoudil skutek, pro který je obviněný trestně stíhán, přesně jej vymezil a především bezchybně právně posoudil (přitom musí dbát ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř.).

V intencích shora rozvedených úvah dovolacího soudu proto bude třeba, aby již tento soud znovu a náležitě zhodnotil, zda na dopravní nehodě a jejích následcích měl podíl také poškozený J. O., příp. v jaké míře, zda poškozený neporušil některou z povinností stanovenou mu zák. č. 361/2000 Sb., jak se případné spoluzavinění poškozeného promítne do hodnocení materiální stránky trestného činu a zda bude stále na místě použití ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. ve vztahu k právní kvalifikaci jednání obviněného podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.

Dospěje-li soud prvního stupně naopak znovu k závěru o vině obviněného a bude-li opět uvažovat o uložení trestu, musí věnovat pozornost jak výroku o takovém trestu, tak i dalším výrokům, které měly ve výroku o vině svůj podklad, přičemž musí respektovat ustanovení § 265s odst. 2 tr. ř.

Bude-li přicházet v úvahu zevrubnější popis zjištěného skutku, pak Nejvyšší soud připomíná, že pouhou konkretizací jednání pachatele nelze považovat za změnu k horšímu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04). To je třeba připomenout tím spíše, že ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku soud prvního stupně popsal zjištěné porušení dopravního předpisu ze strany obviněného jen slovně („... nesledoval situaci v silničním provozu ...“), aniž současně citoval i ustanovení § 5 odst. 1 písm. b) zák. č. [361/2000](#) Sb., jak bylo žádoucí (to učinil až v odůvodnění svého rozhodnutí).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)